

Engleska će ustupiti Grčkoj
otok Cipar. U slučaju sukoba iz-
među Engleske i Italije ili na-
fašističkog režima, Grč-
ska dobivaju Dodekaneze.
(>Eli-
BASLER NACHRICHTEN
DODJELE ČERNELJ LAVO
UBOČAKOVA 6/II
Z.J. BLJANA)

ISTRA

GLASILLO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

PRED SLOBODOM!

Kad bi hijeli rekapitulirati sve ono što se u drugoj polovici decembra dogodilo na internacionalnom terenu s Italijom i Abesinijom u centru, marali bi na koncu zaključiti, da je situacija vrlo napeta — pred slonom. Vrlo kritično stanje na tigrejskom i ogadenskom frontu samo je jedan detalj tog napetog stanja. Nema sumnje važan dečaj. Ali stvari se sve više odmiču odatle prama jednom drugom mjestu i možda će pred tim slonom, koji će doživjeti talijanska armija u Abesiniji, u što svu razumnu posmatrači čvrsto vjeruju, doći do rata na Sredozemnom moru. Sve je jasnije, da je taj sukob neizbjegljiv. Velika Britanija, koja je definitivno odlučila da izvrši sav pritisak na Italiju, da obustavi rat u Africi, možda i ne želi da plane rat na moru, i treba vjerovati, da će ona izbjegavati koliko je samo moguće, da ne izazove rat. Ali postoji velika opasnost, da na talijanskoj strani neće biti dovoljno razuma i hladnokrvnosti i da može ta strana da izazove neki incident, koji može da bude povodom rata. Nigdje nije lakše stvoriti presadan za rat nego li na moru. Pogotovo dodje li jednog dana do petrolijskih sankcija i blokade Italije s morske strane. Zar nije Mussolini sam izjavio, da će petrolijske sankcije i blokadu smatrati ratnim gestom?

Ovih je dana čitav svijet u napetoj pažnji svraćenoj na Mediteran. Opet su novine svijeta pune vijesti o spremanju na egipatsko-libijskoj granici, o kretanju britanskih ratnih brodova prama raznim britanskim ratnim bazama. Slike govore također o tome, na kinematografskim platnima gledamo strašne britanske topove na palabrama orijaških čeličnih ladja. Kad je Mussolini neki dan jedan američki novinar zapitao što misli o ishodu eventualnog rata na moru i o snazi britanske mornarice, on je odgovorio jednim posprdnim gestom: frenuo je palcem i malim prstom, kao da bi rekao, da je to za njega igra. Ali izgleda, da je upravo u tome, u toj velikoj umišljenosti i precjenjivanju svoje snage tragedija talijanskog potvata u Africi, a da će tu biti i početak tragičnog poraza u ratu s Britanijom. — Jer ti Britanci doista stvari ozbiljnije shvaćaju drugačije rade i počalo su ne samo sa vojničke strane znali da organizuju Mediteran, nego su i diplomatski postigli neizmerno mnogo upravo u posljednje vrijeme. Svoju golemu pomorsku snagu postavili su u okvir jakih diplomatsko-ratnih sporazuma iako i mi vidimo, da je grčka monarhija djelo Britanije radi pomorskih ratnih baza na Kreći i grčkoj obali. Dodekanec, koji je sad u talijanskim rukama, obećan je po svršetku rata Grčkoj, kojoj pripada, a djelomično i Turkoj, koja je takodje pristala da pomaže Britaniju u sljedećem sukobu. No nisu stvari ostale samo na tome. Britanija je dobila i pristanak drugih sila, koje dolaze u obzir. Španija i Portugal, pa Rumunjska i Jugoslavija igrat će veliku ulogu i one imaju svoje naročite sporazume s Britanijom. O tome piše ovih dana čitava međunarodna štampa.

Francuska, koja je u poslednje vrijeme davala mnogo povoda za nezadovoljstvo s njezinim fašistofilskim držanjem, koje je dovelo i do sramotnog pariskog plana o podjeli Abesinije, poslije pada britanskog ministra vanjskih poslova Hoarea i sloma pariskog plana počela je ozbiljnije shvaćati britanske pozive na saradnju na moru u slučaju talijanskog napadaju na britansku flotu. Izgleda da je napokon u tom pravcu postignut sporazum, jer najnovije vijesti iz Londona i Pariza javljaju, da se Francuska odlučila na punu saradnju s Britanijom. Bit će da je na Francuze djelovalo i to što su sve male države na Sredozemnom moru bez obzira na nju prisilile uz Britaniju, pa mora i ona tako da postupa. Prema tome englesko-francuski pregovori o uzajamnoj pomoći na Mediteranu i o promjeni odlomka 3 člana 16 Pakta Društva naroda mogu se smatrati dovršenima. Prema postignutom sporazu-

MUSSOLINI BI MOGAO IZAZVATI RAT NA MEDITERANU

Pariški »L'Oeuvre« od 24 decembra, pišući o daljem razvoju događaja u vezi sa talijansko-abesinskom sukobu kaže između ostalog:

U stvari, Italijani već gube dah. Oni više nemaju novaca. Pobjedu više ne mogu očekivati. Sve vlade smatraju to kao utvrdenu činjenicu. Ovakvo mišljenje moglo bi unekoliko izmijeniti tok događaja, koji se mogu očekivati januara mjeseca u Ženevi, i uticati na ishod vanrednog zasjedanja Savjeta.

Talijani bi u proširenju sankcija našli zgodan povod za poduzimanje onih svojih čuvenih »očajničkih koraka«, kojima su toliko prijetili u toku posljednjih mjeseci. S druge strane, i bez proširenja sankcija, Talijanima je uspjeh onemogućen. Proglasiti embargo na petroleum značilo bi prema tome naći u susret željama g. Mussolinija, koji bi u nerazmišljenim ispadima mogao pokušati da nade načina da uspostavi svoj uzdrmani ugled u narodu.

GRČKA I TURSKA ĆE DOBITI DODEKANESKE OTOKE

Atenski »Elimikon Melon« piše: Naknadno se opet doznaće da je neka vrsta vojnog sporazuma ugovoren između Grčke i Engleske. Prema ovom sporazumu Engleska će biti ovlaštena da upotribe izvjesne grčke luke kao pomorske baze, a Pilos bit će najvažnija engleska baza na Sredozemnom moru. Kao naknadu Engleska će ustupiti Grčkoj ostrvo Cipar. Osim teritorijalnih koncesija u projektu je predviđeno da

u slučaju sukoba Engleske i Italije ili pada fašističkog režima Grčkoj bude ustupljeno 6 otoka Dekaneza, dok će ostala ostra biti ustupljena Turskoj kao naknada. Naknadno se doznaće da kompenzacije koje će dobiti Grčka neće biti samo teritorijalne već i finansijske. Dolazak engleskih finansijskih u Ateni stoji u vezi sa ispitivanjem mogućnosti finansijske pomoći Engleske Grčkoj.

FRANCUSKA SPREMNA NA MOBILIZACIJU

Definitivan sporazum mediteranskih država za eventualni rat proti fašističke Italije

Dnevni listovijavljaju danas: Englesko-francuski pregovori o uzajamnoj pomoći na Mediteranu i o promjeni odlomka 3 člana 16 mogu se smatrati dovršenima. Prema postignutom sporazumu francuska vlada se obavezuje, da automatski pritekne u pomoć engleskim pomorskim i zračnim snagama u slučaju ako bi Južna Italija napala povodom proširenja sankcija. Francusko-engleski generalstabni pregovori sačinjavaju bazu ovog

postignutog sporazuma. Francuska vlada se obavezuje izvršiti djelomičnu mobilizaciju pomorskog kadra i južno francuske aerodrome staviti engleskoj zračnoj floti na raspolaganje. Upotreba ratne luke Bizerte biće od naročitog strateškog značenja. Ostale sredozemne sile su već prije toga stivate engleskoj vlasti na raspolaganje sive luke i svoju vojnu snagu u slučaju zapleta na Sredozemnom Moru.

O NJEMAČKO-JUGOSLAVENSKOM SAVEZU U SLUČAJU RATA S ITALIJOM

Svičarski list »Basler Nachrichten« objavljuje privatni telegram iz Rima, u kojem kaže i ovo:

Iz vjerodostojnog izvora dobio sam slijedeću vijest: U Beogradu Göringovi izaslanici djeluju, preporučujući da se Jugoslavija, — za slučaj talijansko-britanskog rata, koji može da nastupi poslije zabrane uvoza nafta, — vojnički pripremi, kako bi bila spremna da osvoji »svoje pokrajine, dakle prije svega Istru. Prvi sukob treba da potraži na austrijskom teritoriju, što bi Njemačkoj pružilo zgodan povod, da se i ona umiješa, stupajući, razumije se, »na stranu Engleske«. Na jugoslavensku primjedbu, da njemačka vojska još ne može biti sposobna za rat, Nijemci odgovaraju, da je to samo pogrešna pretpostavka, izmišljena u cilju, da se Zapad i dalje drži u zabludi. Istina je da Njemačka još ne može da iskoristi svoju vojnu silu u potpunosti, pošto su mnoga godišta ostala bez dovoljne vojne obuke, ali ona ipak može da izbaci u slučaju rata isto onoliko vojnika koliko i Francuska. Tehnička oprema njemačke vojske je, međutim, baš u ovom trenutku na svome vrhuncu, pošto je dr. Schacht bez predava finansirao naoružanje. Ako on u inostranstvu ne bude dobro zajam koji traži, a za koji su izgledi slabiji, nego što je on očekivao, naoružanje njemačke vojske neće u buduću biti bolje, već — bar relativno — slabije. Prema

tome iz čisto vojničkih razloga Berlin ima interesa, da se razbijanjem fronta obrazovanog u Stresu, što prije pruži mogućnost za jedno, već i onako neizbjegljivo, obranjanje.

Madžarska će se prema Jugoslaviji držati neutralno, što je nedavno ugovorenog sa Gömbösem u Berlinu. Ratni cilj Madžarske je Slovačka, odnosno teritorijalna veza sa Poljskom. Jugoslavija, prema tome, u slučaju rata sa Italijom ne mora da se brine o odbrani svoga zaledja.

Madžarska će nanovo uzeti Burgenland, koji je Trijantonskim ugovorom dodijeljen Austriji. Iznad svega je neophodno da Jugoslavija primami Talijane na austrijsku teritoriju, pošto u tom slučaju bečka vlada neće politički biti u stanju, da svoju vojsku pošalje protiv njemačkih »zaštitnika«. Citavu ovu zamisao podržava još i osjećaj da Mala antanta nije više pouzdana preko restauracije u Austriji, pošto ne samo Francuska već i Rusija nastoje da Čehoslovačku, ukazujući joj na njemačku opasnost, nagovore da pristane na ovu Austriju ograničenu restauraciju.

Njemački pouzdanik u Beogradu postava se da od jugoslovenskih mjerodavnih krugova dobije pristanak za ove njemačke planove. Zbog odlaganja sudjenja marseljskim kraljeubicama i onako je vladalo izvjesno neraspoloženje prema Francuskoj, koje su njemački agenti marljivo raspravljali.

mu francuska vlada se obavezuje, da automatski pritekne u pomoć engleskim pomorskim i zračnim snagama u slučaju ako bi Južna Italija napala povodom proširenja sankcija. Francuska vlada se obavezuje izvršiti djelomičnu mobilizaciju pomorskog kadra i južno francuske aerodrome staviti engleskoj zračnoj floti na raspolaganje.

Rat je u svakom slučaju nešto što treba osudit i kao ideju i kao praksu, ma ko ga izazao. Tako i taj rat, koji pretstoji ne može da nas veseli. Ali ako je taj rat neizbjegljiv, i ako mi ništa ne možemo učiniti da ga spriječimo i ublažimo, nego moramo misliti kako da njegove straže posljedice budu što manje neugodne, nije ipak nedovoljeno računati i s nekim posljedicama rata, koje bi mogle biti povol-

ne. Ovom prilikom nećemo da stvaramo nikakve svoje zaključke, nego ćemo samo ukratko reproducirati nekoja mišljenja, koja se sve više šire u evropskom javnom mišljenju.

Jedno je takvo mišljenje, da bi pitanje Julijanske Krajine moglo biti riješeno upravo povodom tog rata i prave se kombinacije o tome, da će, kao što Dodekanec ima da dobije Grčku i Turku, Julijansku Krajinu dobiti Jugoslavija u nadoknadi za svoj angažman na strani Britanije i za opasnosti kojima se izlaže. Sve je to, navodno, već odlučeno. To mišljenje dolazi do izražaja u internacionajnoj štampi i možda nije bez osnova. Govori se također i o mogućnosti da Njemačka, koja će na koncu takodje stati na stranu Engle-

U Beogradu Göringovi izaslanici djeluju preporučujući da se Jugoslavija — za slučaj talijansko-britanskog rata — vojnički pripremi, kako bi bila spremna da osvoji svoje pokrajine...
(»Basler Nachrichten« — Basel)

SRETNU NOVU GODINU

želi citateljima

Uredništvo i uprava
„ISTRE“

SPORAZUM IZMEĐU ENGLESKE I JUGOSLAVIJE

Turski list »Džumhuriyet« od 26 decembra pod gornjim naslovom donosi izveštaj koji glasi:

»Prema vijestima iz Londona, između Jugoslavije i Engleske postignut je sporazum, po kome će engleska flota moći da koristi dalmatinsku pristaništa. Prema ovom sporazumu Engleska će biti slobodna da preduzme sve potrebne mјere radi zaštite od napada ratnih ladija u pristaništima koja bude izabrana engleska pomorska komanda. Ovdje su se izjavile, da su spremne udovoljiti svojim obavezama iz Pakta Društva naroda treće alineje 16 člana. Dalji razgovori u ovom pogledu ticit će se saino tehničkih detalja. Pošto ove zemlje nemaju načajnih mornarica, one dolaze u obzir samo sa svojim pomorskim bazama u Piratu Solunu, na Kreći u Smirnu i Istambulu.«

NJEMAČKE INFORMACIJE O RATNIM SPORAZUMIMA

Veliki njemački list »Berliner Tagblatt«, od 28 decembra, izvještava iz Londona:

»Vrše se dalja ispitivanja o vojničkoj pomoći, koju bi mogle Engleskoj pružiti države Sredozemnoga Mora u slučaju napada Italije. Jugoslavija, Grčka i Turska naročito su se izjavile, da su spremne udovoljiti svojim obavezama iz Pakta Društva naroda treće alineje 16 člana. Dalji razgovori u ovom pogledu ticit će se saino tehničkih detalja. Pošto ove zemlje nemaju načajnih mornarica, one dolaze u obzir samo sa svojim pomorskim bazama u Piratu Solunu, na Kreći u Smirnu i Istambulu.«

ZAJEDNIČKI PLAN BALKANSKIH GENERALŠTABA ZA ODBRANU BALKANA

Atenski list »Neon Fos« tvrdi da predstavnici Balkanskog sporazuma izuzetno interesuje razvoj međunarodne situacije i italo-engleskih odnosa, ier je u izgledu da će se prve borbe odigrati na Sredozemnom Moru. Prema obaveštenju pomenutog lista balkanski generalštabovi već su stupili u vezu sa velikim sankcionističkim silama, kako bi predusreli eventualne opasnosti, koje prijete Balkanskom poluostrvu.

SVIČARSKA ŠTAMPA O MOGUĆNOSTIMA U SLUČAJU NAPADA ITALIJE NA ENGLESKU FLOTU

Švicački list »Der Bund«, (Bern), od 29 decembra, donosi iz Londona vijest, da su mjerodavni krugovi potvrdili, da su jugoslovenska, turska i grčka vlada, odgovarajući na englesku notu, izričito izjavile svoju spremu, da u slučaju napada na engleske vojne snage u Sredozemnom Moru pruže oružanu pomoći Engleskoj.

MIŠLJENJE JEDNOG ČEŠKOG LISTA. Češki list »Bohemie«, Prag, izlaže u članku potpukovniku Hansu Rodes situaciju u Sredozemnom moru u vezi sa englesko-talijanskim konfliktom i tom prilikom kaže, da su već u toku pregovori između Engleske i Jugoslavije o uzajamnoj pomoći na Jadranskom moru. Radi se o osnivanju engleske baze u Boki Kotorskog. List smatra da bi pozicije Engleske u Sredozemnom moru, ako engleska nastoja s obzirom na talijanske odnose i dugodišnju borbu o blizu zemalu oko Jadrana i s obzirom na zategnute odnose između Grčke i Italije, — budu imale uspjeha, bilo izvanredno učvršćena, a pozicija Italije neobično oslabljena.

ske otvoreno, a ne samo ovako potaino kao što je sada, dobiti Austriju i Trst. O sudbinu Trsta javile su se doista takve kombinacije, koje se vezuju na izvjesne pregovore s Njemačkom u toku. O tome svemu donosimo u izvadcima strane štampe pored ovog članka nekoje kombinacije.

Umjesto svakog posebnog komentara ističemo da sve te glasove treba pomno pratiti, jer se o tom pravcu može doista situacija da razvije, ma da uporedi s time treba voditi računa i o onoj mogućnosti, da se u Italiji dogode samo unutarnje promjene, koje će u okviru same Italije znati donekle izmjenjeno stanje našega naroda u Julijanskoj Krajini. I na jedno i na drugo treba misliti i spremiti se za stanje, koje se prvo razvije. (***)

NOBENIH ILUZIJ

Se je ta li oni med nami, posebno izven emigrantov, ki živi v domnevni, da bi bila usoda naših bratov v Julijski Krajini mlejša, ako bi bili odnosi med našo državo in Italijo drugačni in ako bi bila politika naše manjšine pod Italijo od vsega začetka drugače usmerjena. Drugi očitek je, kakor se lahko vsakdo prepriča, neutemeljen, kajti čim je bila Julijska Krajina formalno priključena kraljevini Italiji, so zastopniki naše manjšine javno priznali lojalnost slovenske manjšine in vse njihovo delovanje se je vršilo strogo v okviru veljavnih zakonov in predpisov. To pa nikakor ni moglo ovirati ali preprečiti, da ne bi talijanske oblasti postopoma oropali slovenske manjšine prav vseh političnih, kulturnih in gospodarskih, da, celo vseh človečanskih pravic. Kakšne uspehe pa je rodila prijateljska zveza, sklenjena med našo državo in Italijo leta 1924, je nam predobro znano, da bi tu dalje o njej razglabljali. Radi tega smo tudi s skrajno skepso sprejeli izjave, ki je podal letos spomladan novi italijanski poslanik na našem dvoru Viola di Campalto in v kateri je priznal v imenu samega duceja sovražno razpoloženje in delovanje Italije v našo škodo in je napovedal začetek nove dobe, ki naj bi bila v znamenju prijateljskega sosedstva in mirnega sodelovanja običnih držav. Brez odmora so radi tega ostale tudi njegove besede, ki jih je izrekel prav ob petnajstletnici rapalskega dogovora in s katerimi je hotel letos podprtiti in podkrepiti svoje pravno izjavo. Enako skeptično pa smo sprejeli tudi obljubo, ki jo je dal italijanski pesnik Martineti, očitno sporazumno z Mussolinijem, na letosnjem kongresu penklubov v Barceloni, da se bodo namreč živiljenjske prilike vsaj naših pisateljev pod Italijo zboljšale, kakor so bodo zboljšali odnosaji med našo državo in Italijo.

Pac en uspeh je imelo to novo »prijateljstvo«. Po posebnem dogovoru je bila namreč omogočena izmenjava nekaterih listov. Iz tega pa je nastal brez vsake agitacije in kljub neverjetnemu pritisku, pod katerim žive naši braťi pod Italijo, pravi plebiscit jugoslovenske manjšine. Dnevnose je razprodajalo do 20.000 izvodov slovenskih in hrvatskih listov, in vendar je bila cena tem listom tri do štirikrat večja kakor talijanskim listom. Zaman so bile tudi vse grožnje in pretanje fašistov in oblasti, zaman je bilo tudi rincinova olje. Stroški prodanih jugoslovenskih listov se je od dne do dne nečelo. Spričo »prijateljstva« se oblasti niso mogle odločiti za ostrejše ukrepe. Zato pa so jim bile dobrodoše sankcije in od 18. novembra dalje so jugoslovenski listi zopet docela zabranjeni.

Ce bi pa kljub temu kdo že dalje vztrajal v iluziji, da bi se vendarle mrtvin potom našel način, kako bi se lahko olajšalo živiljenje našim bratom in sestram v Julijski Krajini, bi ga radi samo opozorili na usodo druge manjšine pod Italijo, namreč na usodo Nemcev v južnem Tirolu. Ta primer utegne biti za nas posebno poučen, kajti tudi, ako bi zopet prišlo do pravega prijateljstva med našo državo in Italijo, se mi gotovo ne bi nikdar in pod nobenim pogojem takoj ponizali, da bi postali pravilni Italije, kakor je to današnja Avstrija. Spričo takega razmjerja med Avstrijo in Italijo bi človek pričakoval, da bo Italija dala nemški manjšini v njenih državnih mejah vsaj one pravice, ki jih uživajo naši manjšini drugod. V resnicu pa ne postopa z njima prav nič drugače kakor z našo manjšino.

Ko se je letos Italija s posebnim kulturnim dogovorom obvezala napram Avstriji, da bo od 1. novembra dalje otvarjala tečaje nemškega jezika za one otroke, ki bi to zahtevali, so z očitnim namenom, da bi čim bolj zmanjšali učinek te obveznosti, poverili izvršitev te odredbe fašističnemu kulturnemu zavodu v Bocnu. Tudi drugače so, kakor smo že v posebnem članku v našem listu pisali, skušali ovirati prijave. Radi tega je bil tudi rok za prijave silno kratek.

Prijave so se sprejemale le v času od 12. do 30. septembra. Predložili pa so jih moralni pismeno starši učencev. 12. novembra se je zaključil pregled vloženih prijav. Od 31.000 nemških šoloobveznih otrok na Južnem Tirolskem se jih je priglasilo 27.525 ali 88%. To število, ki je kazalo jasno in glasno pravo mišljenje južnotirolskega prebivalstva, je bilo porazno za fašizem in za njegovo raznarodovalno politiko. Radi tega smatrajo Nemci te prijave za največjo manifestacijo nemškega značaja Južnega Tirola, da, za pravi nemški plebiscit. Praktično pa s tem niso baš veliko dosegli, kajti nemščino bodo učili le v dveh do treh tedenskih urah italijanski učitelji v italijanskem jeziku, kakor katerikoli drugi tuj jezik. Le redkoljube pa se bo sploh pričel poučiti, kajti število italijanskih učiteljev, ki bi obvladali tudi nemški jezik, je kljub velikega prijateljstva do Avstrije, silno majhno. Odslovjeni ali v notranjost Italije premeščeni nemški učitelji pa so izključeni od tega pouka. Za ta pouk nemščine je šolska oblast dala tiskati posebno učno knjigo, toda samo v dveh tisočih izvodih, tako da bi imela komaj osmina priglašenih učencev potrebo učno knjigo. Od te sicer zelo omejene manjšinske pravice pa so docela izključeni Nemci, ki so ih priključili Tridentski pokrajini, in teh je preko 20.000.

V očitnem nasprotnju s toliko operavnim prijateljstvom z Avstrijo je tudi odredba bocenskega prefekta od 26. novembra t. l., s katero je, sklicujuč se na odredbe za številno radi nastalega vojnega stanja, ukinil vse v Južnem Tirolu še izhajajoče nemške liste; tako revijo »Der Schlerus«, ki nosi ime po gori, ki je za Nemce na južnem Tirolskem to, kar je za nas Triglav. Ženski

BOŽIČ V JULIJSKI KRAJINI

TAJINSTVENI AVTOMOBILI V BOŽIČNI NOČI

Trst, januara 1936. Na božični dan in na dan sv. Štefana kakor tudi naslednje dni so bili alarmirani vsi karabinjerji in policijski agentje, kamijoni z varnostnimi organi so švighali po vsej deželi, povsod stroge hišne preiskave, zasljenja, na cesti pa so ustavljaljajoči in zahtevali, da se legitimirajo. Po vsej Julijski Krajini se šušča te dni samo o nekih tajinstvenih paketih, s katerimi so neznanci na božični večer preplavili deželo. Na kljukah od vrat, na oknih, v skedenjih, v vežah so našli domaćini pakete, naslovljene na njihove otroke. V paketih pa so bile oblike, perilo, sladkarje ter nekaj mlinadinskih knjig in božično voščilo s pozivom, naj otrok ljubi in čuva svoj dom, ki so mu ga zgradili očetje in pradede v znoju, otrok.

KATOLIČKI BISKUP U TIROLU POD FAŠISTIČKOM STRAŽOM

Kako se u Italiji »dobrovoljno« daje prstenje — I službena Austrija brani Južnotirolce

Nadbiskup u Brixenu u Južnem Tirolu dr. Johannes Krüstler stoji več tjedan dana pod fašističkom stražom, koju je nad njim odredio pokrajinski fašistički tajnik. Do tega je došlo zbog toga, što je spomenut nadbiskup u jednoj okružnici, upućenoj kleru oštro protestirao, što se pod vidom dobrotvornog davanja zlatnog vjenčanog prstenja sili vjernike da daju zalog braka za ratne svrhe. Uopće nadbiskup dr. Krüstler je protestirao protiv pomaganja rata u istočnoj Africi. Zanimivo je, da bečka Reichsposte, koja je vrlo bliska vlasti, oštro napada odluku fašističkih vlasti. To je uopće prvi slučaj, da jedan govor vladin organ napada fašistički režim zbog progona crvenog dostojanstvenika i da se uopće austrijska štampa bavi svojim sunarodnjacima u Italiji. Poznato je, da je sva austrijska štampa mahniti u službi Italije, pa je ovo osobito komentirano i zapaženo.

TRIJE FANTJE POSTAVLJE NI PRED VOJAŠKO SODIŠČE V TRSTU, KER NISO OBISKovali PREDVOJAŠKIH VAJ

Trst, decembra 1935. — Agis. — Federalno poveljstvo »Fasci di combattimento« iz Gorice je zatožilo vojaškemu sodišču v Trstu tri mladeniče, ker so večkrat manjški pri predvojaških vajah. — Ti so Margani Albert iz Gorice, Podreka Josip iz Tolmina in Mislej Friderik iz St. Vida nad Vipavo. Omenjeno poveljstvo nadalje opozarja varuše in varuhu naj svoje sinove oz. varovance opozarjajo na dolžnosti. Če ne bodo zaledle že itak stroge naredbe in zakoni bodo, primorani poslužiti se kažnjevajočega. Zakoni, ki zadevajo vršenje predvojaških vaj vsebujejo: Vsi mladeniči od 18 do 21 leta so obvezani, da vršijo v sobotah popoldne predvojaške vaje. Kdor brez upravičenosti izostane je obsojen na denarno kaznijo od 20 do 500 lir. V hujših primerih se kazneni podvojni. Kdor izostane trikrat in ne more svojim zamud zadostno opravičiti, jer obsojen na vojaški zaporedje 6 mesecev. Starši oz. varuhu, ki bi na takršen koli način ovirali svoje sinove oz. varovance pri izvrševanju te dolžnosti, bo do kaznovani z denarno kaznijo od 50 do 500 lir. Če pa delodajalcu ne puste svojih delavcev, ki imajo obveznosti napram predvojaškim vajam, da bi izvrševali iste, se kaznujejo z denarno kaznijo, ki gre od 100 do 1.000 lir. O upravičenosti zamud odloča federalno poveljstvo.

DVije GODINE ROBIJE I 20.000 LIRA GLOBE ZA PRELAZ GRANICE

Trst, dec. 1935. — U Gorici su pred Božič osuđeni svaki na dvije godine za tvorcu i 20.000 lira globe Izidor Bunc pok. Maksa i Herman Fakin. Obojica su starci 24 godine. Osuđeni su zato što su bili prešli granicu bez pasoša.

HILJADU LIRA GLOBE RADI NEPLACANJA POREZA

U Gorici je osuđen na 1000 lira globe i plačanje sudbenih troškova Drugovka Rudolf iz Gorice, star 57 godina. On je osuđen zato što nije platil porez.

MONS. BARTOLOMASI, BIVŠI TRŽAŠKI ŠKOF POZDRAVLJA VOJAŠKE KAPLANE V VZHODNI AFRIKI

Vojniški nadškop mons. Bartolomasi, ki je bil pred Fogarjem tržaški škop, je poslal ob koncu novembra v Afriko vojaškim duhovnikom posebno pismo, v katerem hvalejši njihovo misijo in jih bodri k delu za civilizacijo. Sploh se opaža v Italiji, da morajo vsi višji cerkveni dostojanstveniki tudi versko mobilizirati svoje vernike. To je storil, kot smo videli v zadnjih številkih našega lista, tudi goriški nadškop. V svojem boddirlinem pismu mons. Bartolomasi zaključuje: »Nad vami, nad miličniki, nad vojaki, enodušni izraz veren in mogočen domovine, kot še nikoli trdna in veruoča, ki nosi veliko ime krščanske v Italijanske civilizacije narodu (namreč Abesiniji op. ur.) — če se more sploh smatrati za narod mešančko plemen, noš in ver — ki zaostaja v civilizaciji za stoletja, ki pobratuje in povzvišuje ljudi v veri in v svobodi božjih sinov, nad vami in nad njimi naj pride božji blagovljevci.« (Agis).

Italijani se ponašajo s svojo plodovitostjo s slovenskimi materami

(Agis). V Rimu se bo vršilo ta mesec veliko zborovanje mater, ki ima namen pospeševati rojstva in nego otrok. Vse pokrajine bodo poslale svoje delegacije, ki jih bodo sestavljale najplodovitejše materje. Ko delegatinjo tržaške province so iz-

BIJEG VOJNIH OBVEZNIKA IZ JUŽNOG TIROLA

»Vorarlberger Volksblatt« donosi interesantnu statistiko o brojnih bjeguncima iz Južnog Tirola, otkako je počelo talijansko-abesinski rat. Prema pisanju tega lista prebjeglo je iz Južnog Tirola 1650 vojnih obveznika. Od tega je 1500 pobjeglo u Njemačku, a ostatak u Austriju. Talijanske su vlasti kaznile rođake pobegnili osjetljivim novčanicim kaznama.

list »Die Frau«, podoben našemu »Ženskemu svetu«, ki je izhajal do 1. 1929. v Trstu, mladenički list »Der kleine Postillon«, ki je poleg pravljic in priročnikov prinašal tudi bralne vaje v maternem jeziku, gospodarski list »Die Industrie und Handelszeitung« ter list za odraslo mladino »Jugendwacht«. Edini v nemškem jeziku pisani list, ki se izhaja na južnem Tirolskem, je »Alpen-Zeitung«, ki jo izdajajo fašisti za uspešno najširšo assimilacijo Nemcev.

Kakor nam pričajo objave v uradnem listu »Gazzette ufficiale«, so v zadnjem času tudi na Južnem Tirolskem začeli na debelo izvajati določbe zakona o izpremembi pravnikov, ki je bil v januarju 1926 izdan prav za južno Tirolsko. In se je šele naslednje leto razstrelil na Južnem Tirolskem, kjer se razlikoval pod orožje in jih dodelili posebnim kazenskim kompanijam, ki so določene za nevarnejše postojanke v Vzhodni Afriki.

Tudi na gospodarskem področju se pravljiva pogibelj nemščine. Veliko posestev nemških kmetov gre na dražbo in največkrat preidejo v roke talijanskih bogatašev ali talijanskih denarnih zavodov. Nobeno posestvo se ne sme prenesti na drugega gospodarja brez predhodnega dovoljenja oblasti. Prebivalstvo pa tarejo tudi skrbi za vsakdanje živiljenje kajti izvor sadja in vina je docela izostal in sprito vojnih prav je odpadel tudi tujski promet.

Nad vse značilno pa je najnovnejše postopanje proti nemškemu briksenskemu

Kapstan: »Koga se vrata vračate.«
Vojnici: »Askarima je danas blagdan, pa neče da se bore.«

ANTIFAŠISTIČKE DEMONSTRACIJE U ITALIJI

»Izvestija« (Moskva) donose izvještaj Agencije Tas iz Beča pod naslovom »Antivojna istupanja u Italiji«, u kome se kaže:

Svjatska radnička stranka objavljuje nekoliko saopšćenja iz Italije, koja ukazuju na povećani pokret masa protiv politike talijanskog fašizma i rata, koji se vodi u Abesiniji. Tako, u radničkim reonima Genove ovih dana bili su izlijepljeni plakati s protestom protiv rata. Oko plakata skupljaju se gomile radnika, i čitanje istih izazivalo je dalje skupljanje letečih metinga protesta protiv fašizma i rata. Policija je izvršila hapšenja medju radnicima.

Stampa javlja iz nekoliko mesta Italije o antifašističkim i antivojnim istupanjima isto tako mobilizovanih talijanskih vojnika. U kasarni Bariere di Lanzo u Torinu vojnici su nekoliko puta priredili demonstracije, ističući lozinke: »Dolje rat!«, »Dolje fašizam!« i t. d. U Calusou (provincija Piemont) mobilizovani vojnici, koje je trebalo poslati u Istočnu Afriku, prije nego što su ušli u ladju, priredili su demonstraciju, za vrijeme koje su se čuli uzvici: »Dolje fašizam!«.

DUHOVNIK DAROVAL DVA ZVONA.

V neki vasi blizu Barlia je duhovnik, ki je videti zelo vnet za darovanje in za vojno, daroval z vaškega zvonika dva zvona. Ostal mu je še eden in pravi, da bo ta zadostoval za vse potrebe. To nas spominja na začetek svetovne vojne, ko je avstrijska vlast rekvirala vse zvone za kanone, ki so jih takrat še ulivali iz bron. Morda se bo še to povrnilo... (Agis).

NASILJA FAŠIZMA NA DODEKANEZU

»Prosa« od 13 decembra donosi članak o nasilju talijanskih vlasti nad grčkim stanovništvom na Dodekanisu. Ističe se, da je veliki broj Grka sa Dodekanesa bio primoran za napusti domove i prebjegne v Malu Aziju uslijed svakodnevnih maltretiranja od strane Talijana. Ova talijanska taktika svakako teži da sistematski udalji sa Dodekanesa sve stanovnike, koji nisu u volji Talijanima. Ovo bilježimo samo kao kronološki podatak, da bi se vidjelo kakav je stav talijanskih vlasti nad stranim stanovništvom, piše »Prosa«.

MUSSOLINI SE OSVECUJE ENGLEZIMA

Mussolini je naredio da se iz talijanske abecede izbace slova EDEN.

Brosura:

„Kako će svršiti Abesinski rat?“

može se naručiti (II izdanje) kod uprave lista »Istra«, Zagreb, Masarykova 28/II. Cijena joj je 6.— Din.

Brosuru možete naručiti i našom čekovnom uplatnicom.

Takšen je položaj nemške manjšine na Južnem Tirolskem v času, ko so prijateljske vezi med Avstrijo in Italijo tako tesne, da sploh ne morejo tesneže, in ko mora biti Italiji še posebno na tem, da si to prijateljstvo ohrani. Je to pač najboljši dokaz za brutalno raznarodovalno politiko sedanjega talijanskog režima in obenem najglasnejši memento vsem onim, ki si obetajo od tega režima kakršnokoli izboljšanje položaja naše manjšine v Julijski Krajini. Radi tega proč z vsemi iluzijami! Glejmo rajštevno in stvarno dogodkom v oči!

PESIMIZEM V FAŠISTNIČNIH VRSTAH V JULIJSKI KRAJINI

BREZPOSELNOT — ZLATI PRSTANI
— STARO ŽELEZO IN BOMBE.

Nekam čudno postaja razpoloženje v vrstah samih fašistov. Le malokdo nosi še na vidnem mestu fašistični znak. Fašisti, ki so se izkazali pri raznih požigih in napadih v Trstu in na deželi, so iz previndnosti že prodali svoje imetje, da s tem lažjim srcem lahko zbežijo v stare pokrajine Italije. Doslej je v vseh primerih, kjer so komu dali piti olje, bil prisoten sam fašistični tajnik in s tem dal temu činu še posebno važnost. Sedaj pa so nadomestili ricinovo olje s težkim oljem za mažo. Izvršitev tega pristno fašističnega čina pa poverijo nižjim organom, da ne bi nosili ob prevratu osebne odgovornosti višji fašistični hierarhi.

Medtem pa število brezposelnih narašča: ladedelnice odpuščajo delavce radi posmanjanja materiala, zidarij in tesarij so brez dela ker ne dajo dovoljenja za nobeno novo stavbo; šoferji in mehaniki so radi omejenega avtomobilnega prometa brez zasluga: delo v luki počiva.

V zadnjem času so imeli zlatarji polno dela. Prodajalo se kar na debelo manj vredne prstane da so jih ljudje lahko davorali na oltar domovine za boj v vzhodni Afriki. Oblasti pa so prišle temu na sled in so radi tega odredile, da mora vsak ob predaji novosti ime in naslov, tako da lahko proti njemu postopajo. Mesto odadnih zlatih prstanov pa bodo prejeli železne. Prvotno so nameravali zahtevati tak prstan, ki je morda nekaj čentezimov vreden, po pet lire. Na seji, ki se je vrnila v Trstu, pa je bil vendar le nekdo tako pameten da je svaril pred tako gorostano zahtevo.

Tudi pri zbirki železa in drugih kovin je prišlo do nepričakovanih incidentov. Tako je fašistična skupina "Quis contra nos" pri razkladanju nabranega materiala našla med železjem tudi manjšo bombo. V tistih dneh pa so odkrili večjo bombo zato v grmičju nad novo openko cesto.

NA GORIŠKEM SO NABRALI 14.324 PRSTANOV

Gorica, decembra 1935. (Agis). — Kot po vsej Italiji se je tudi na Goriškem vršilo in se še vrši pobiranje poročnih prstanov v prisiljenem tempu. V nobeni meri nismo mogli govoriti, da se je ta akcija izvršila spontano le če vza me nekaj primerovali najzagrizenejših, ker so fašisti vplivali na ljudstvo direktno in indirektno. Fašistični listi sami poročajo seveda, da se je ljudstvo z velikim navdušenjem odzvalo tej akciji, in, ako priporočimo da so predstavljali prstane za precejšnje množice edini nekaj vredni predmet, ki so ga imeli v posesti. S tem so zopet fašisti sami morda nekote pokazali v kakem stanju se nahaja goriško gospodarstvo po tolikih letih "umnega" fašističnega gospodarjenja. Na deželi so morale žene nesti svoje prstane več ur daleč kjer so poslovale nabiralne komisije.

U RIJEKOJ PROVINCII SAKUPLJENA 15.243 VJENČANA PRSTENA

U Riječkoj provinciji uspelo je fašistima da otmu 15.243 vjenčana prstena. Od tega otpada na grad Rijeku 10.550, a ostalo na ostala mesta. (Opština 1.401, Lovran 815, Klanca 235, Mošćenice 406 itd.).

DRUŽBA SOLVAY DAROVALA 50.000 DOLARJEV.

Velika tovarna kemičnih izdelkov, predvsem pa sede, Solvay pri Tržiču, je davorala Mussoliniju 50.000 dolarjev. Danes se v Italiji sploh vse daruje. Vlada pritiska na ljudstvo, da izžme, kar še more. Kot so prisiljeni vsi darovati križe, naki poročne prstane in drugo, tako morajo tudi večje ustanove darovati v nenasilno žrelo vojne. — (Agis).

ISTRÀ NA PRIREDBI »JADRANSKE STRAŽE« U NEW-YORKU

Na 21. decembra priredilo je glavni odbor »Jadranske Straže« u New-Yorku proslavljanje dana Ujedinjenja. Uz ostali birani program i govore na tom zboru je održao govor o našem narodu u Italiji predsednik Odbora za zaštitu Jugoslovencev v Italiji. Povjerenik »Jugoslovenske Matice« u New-Yorku g. Silvester Jovica održao je govor o ciljevima Jugoslovenske Matice, a gospodnjica Mary Vidović održala pomen istarskim žrtvama in deklamirala je pjesmu »Zaslužena Istra«.

BEOGRADSKA DJECA ZA »ISTRU«

Od jednog prijatelja našega lista primili smo 20 švicarskih franka s ovim poopravnim pismom:

»Tu svetu šalju vam troje malih Beogradjanov Ivan, Ivanka in Milica Dimić (Beograd — Gepratova 89) kako bi i oni postali mladi pomagači naše neoslobodjene braće. Zahvaljujemo našim malim Beogradjanima i prijatelju koji nam je postao taj iznos.

Ovaj naš jedini list moramo održati i u VIII. godini izlaženja.

Moramo ga održati i radi toga što će nam ova godina donijeti važnih promjena.

„Istra“ će se u VIII. godini izlaženja preseliti tamo, gdje joj po naslovu mjesto.

POZADINA PROPALOG PREDLOGA LAVAL — HOARE

Rad belgijskog kralja na spašavanju monarchije u Italiji

S fašizmom pada i monarchija u Italiji podvlače več nekoliko mjeseci antifašistički listovi. Svi oni — od republikanaca i socijalista do komunista — su čvrsto uvjereni da će Mussolini doskora pasti, a s padom Mussolinija kažu da će pasti i kruna — Vatikan. Prema tomu su tri faktora — Mussolini, Kruna i Crkva — u Italiji prirodnih saveznici i nije čudo što kardinali i nadbiskupi daju za rat čak i crkvena raspela.

Medutim je za cijeli svijet bio čudan mirovni predlog Laval-Hoare s kojim se htjelo spasiti fašizam i dati Italiji pola Abesinije. Predlog je pao, a s njim i Hoare (dok se Laval ozbiljno ljujla). Engleski premijer Baldwin je u parlamentu, kada je branio taj predlog, odjednom izjavio:

»Meni su začepljena usta.«

Svijet je tu rečenicu na razne načine tumačio ali možda je najtačnije tumačenje francuskog tjednika »Choc«, koji je raspoložen fašistofilski i antisankcionistički.

Tumačenje tog lista je slijedeće (broj od 19 decembra):

PISMO TALIJANSKOG PRIJESTOLONA-SLJEDNIKA.

»Uzrok koncesija koje je davala Engleska Italiji u predlogu Laval-Hoare treba tražiti u intervenciji belgijskog kralja Leopolda III kod engleskog kralja. Evo kako su se stvari razvijale:«

U Bruxelles je 2 decembra došlo pismo talijanskog prijestolonaslednika. Njegova žena, princeza Maria Joze i sestra belgijskog kralja Leopolda III nadodala je na tom pismu par redaka u kojima je zaklinala brata da najpažljivije razmotri izvajanje prijestolonaslednikova u pismu kako god bi se ta izvadila mogla smatrati na prvi mah pretjeranima. Treba nadodati da je princeza Maria Joze imala uviček veliki utjecaj na svoga brata, belgijskog kralja.

ZOV U POMOC.

Pismo talijanskog princa zadržavalo je

dva vrlo različita dijela. Ne smatramo se ovlaštenima objaviti drugi dio pisma, jer nemamo želje da potičemo vatru u momentu kada se ima utrnuti. (To je bilo prije pada predloga Laval-Hoare. Op. ur.) Ali mislimo da možemo objaviti rezime dirljivog apela kojega je na koncu pisma uputio prijestolonaslednik svome kraljevskom šuriaku:

»Ako se provedu petrolejske sankcije, kaže se u tom apelu, naša armija u Etiopiji neće moći da djeluje više od dvije sedmice. Rezerva goriva u Somaliji i Eritreji jedva dostaje za desetak dana i ako se ograniči potrošnja. Brodovi sa petrolejom koji su na putu povečali bi te rezerve još za 4-5 dana. Ali kada bi te dvije sedmice prošle i kada bi prestao dovoz petroleja neminovalo bi nastalo povlačenje. Jer, nastavlja princ, vojna situacija ne pruža mogućnost održanja i obrane u dovoljnoj mjeri. Veći dio naših snaga je u zraku. Pomanjkanje živeža i municije proizvelo bi takovo nezadovoljstvo u vojsci na frontu, da bi se moglo očekivati i napade.«

Dva rješenja bi tada bila moguća: smjesta ostaviti osvojene predjele i povući se k obali, pa obalu određeno braniti. Ali kada bi se prepostavilo da bi ta obrana obale imala uspjeha, to bi ipak bio svršetak fašizma u Italiji i početak najvećega nereda.

Ali bi pak talijanske trupe, prisiljene na uzmak, provale u engleske i francuske kolonije: nastalo bi pljačkanje i ubijanje i kao posledica toga evropski rat. Na koncu: ista propast kao i u prvom slučaju. Da li bi to htjelo evropske vlasti i Engleske?«

U LONDONU.

Kralj Leopold, vrlo uzbudjen, dozvao je odmah svoga predsjednika ministarskog savjeta van Zeelandu i uputio ga je u to pismo. Odmah je bilo zaključeno da se to dostavi engleskom dvoru.

Kralj Gjuro V. nije bio manje uzbudjen. Ali više realista on se zadovoljio da upita:

»Ako bi nestalo fašističkog režima i došlo do nemira, da li bi prijestolonaslednik, kralj i vojska mogli da uspostave red i da spase krunu?« Belgijski odgovor je glasio: »NE!«

Princeza Maria Josè je bila predvidila to pitanje, pa je na pismu prijestolonaslednika bila talj eventualni odgovor istakla. To kategoričko »ne« spasio je mir.

ANTONY EDEN DEMISIONIRA.

Najteže je bilo za to pridobiti Edena, koji je bio odmah predao demisiju. Kapetan Eden ima medju Eglezima najviše povjerenja u Društvo naroda. Ali, uz to, on je i jedan od onih koli smatraju da Društvo naroda ima prava da mnogo traži od Engleske.

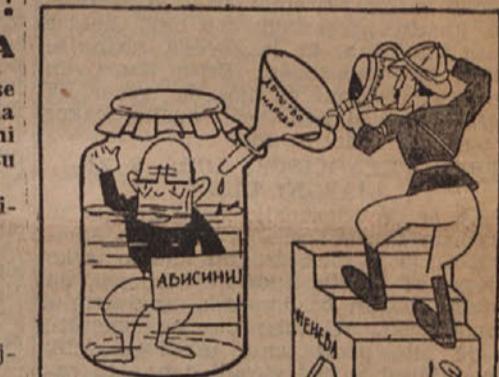
»Da spasimo Mussolinija, ili da mu produžimo vlast, mi kompromitiramo evropski mir za mnogo i mnogo godina,« odgovorio je Eden.

Na lična navaljivanja kralja Glure je Eden povucao svoju demisiju, ali uz rezerve koje su glasile:

»Mi radimo tako da će unapred napadati imati jedino brigu da navali i ide čim brže, brže od Društva naroda. Mi nagradjujemo ne samo pobjednika, nego svaki iznenadni napadaj. Taj akt le po svojim posljedicama najteži akt kolega je učinio britanski kabinetiza objave rata 1914 godine.«

Ovih posljednjih dana proučila se u britanskoj štampi vijest da je belgijski kralj Leopold ponovno otisao u strogom incognitu u London. Nekozi listovi su iz toga izvadili razne kombinacije, pa se talijanska agencija Stefani našla ponukom da objavi kako je kralj Leopold III. otisao nekom kirurgu specijalistu u Londonu da mu operira ožilje na licu. Engleski listovi, medutim, pišu, da toga kirurga uopće nema u Londonu. I tako se igra nastavlja.

Petrolejske sankcije ...

NOVO SNABDJEVANJE ABESINIE

Adis Abeba, 27 decembra.

Dopisnik Junajted prese u Adis Abebi imao je prilike da razgovara s Negusom, koji mu je izjavio da je snabdjevanje ratnim materijalom bilo dosada veoma otežano, ali će otsada iti nešto lakše.

— A odakle će se sada snabdjevati? zapitao je dopisnik.

— Iz Italije, odgovorio je Negus, svaki dan ćemo otsada dobijati po nekoliko kamiona, nekoliko desetina mitraljeza, minicije, po koji tank ili top itd. Pomalo, ali sigurno.

(>Osišani ježe)

»Boje živjeti jedan dan kao lav nego hiljadu godina kao ovca«, rekao je bio Benito Mussolini.

koje imaju kod sebe. Bivaju slučajevi, da silom otimaju ove nakite, ako se ko protivi da ih da. Dopisnik ne sumnja da »dobrovoljni prilozik na taj način ne dolaze svi do ruku države, jer se pod crnom košuljom fašista skriva dovoljan broj kriminalnih elemenata, koji iskorisćavaju situaciju i potpunu bezpravnost stanovništva.«

NA KOJI NAČIN SE SKUPLJA ZLATO I STARO GOVĐE U ITALIJI

Sovjetska »Izvestija« iz Moskve donosi izvještaj Agencije Tas iz Ženeve pod naslovom »Fašistički nometi, u kome se vidi, da švajcarska agencija INSA saopštava iz Rima:«

»Zabranjena talijanska izvoza, uticala je kao paraliza na izvoznu industriju; broj nezaposlenih brzo se povećava.« Dopisnik agencije navodi neke činjenice, koje pokazuju šta se skriva pod »stiljskim patrolskim pokretom« protiv sankcija. Tako, na primjer, po riječima dopisnika svima je učenicima bilo

naredjeno od strane njihovih nastavnika da »dobrovoljno« žrtvuju staro gvođe, koje imaju kod kuće. Ali, pošto u svakoj porodici nema starog gvođa i pošto, s druge strane, položaj učenika, koji ne izvrše naredbu nastavnika postaje neizdržljiv, to su ovim mnogo dobili trgovci koji trguju starim gvođjem.

Još je interesantnije, piše dopisnik,

šta se dešava u vezi sa skupljanjem dragocijenosti. Bivaju slučajevi, kada

fašisti zadražavaju žene na ulici i zah-

tjevaju da im ove odmah dadu nakite,

DOM BEGUNCEV

PRENOČIŠČE DRUŠTVA „TABOR“ NA VIČU PRI LJUBLJANI

DOM BEGUNCEV NA VIČU

Mnogi še ne vedo, da imamo v Ljubljani dom za begunce. Ni dom v pravem pomenu besede, niti ni to kaka velika palača ali zgradba, temveč mnogo skromnejši je in reyen. Toda za marsikoga je postal za nedoločen čas edino zavetišče in edini dom. To je prenočišče društva »Tabor« na Viču pri Ljubljani. Cesta na Brdo št. 187.

NUJNOST PRVE POMOČI IZGNANCIEM.

Veliko nas je, ki smo prišli, če že ne z danarjem za prvo silo, vsaj s kopico naslovov kam se obrniti v stiski. Poleg tega je imel marsikdo kaj sorodstva v Ljubljani sami ali pa kje zunaj. Toda mnogi niso prišli z vsem potrebnim, ampak jih je sila vrgla čez mejo, tako da niso imeli možnosti preskrbeti si že preje zvez in si zato nisu znali pomagati in ne kam obrniti, ko so prišli čez Niti niso imeli srodnikov, prijateljev ali znancev. To so bili povečni navadni delavci in kmečki sinovi in so si za prvo silo kmalu preskrbeli zasluzek, dokler ni prišla kriza, ki je seveda najhujše zadela baš emigrante. Brez doma in brez vsega so bili v napotje vsem. V brezidelju so si pač iskali kruha, kakor je pač kdo vedel in znal.

PRVO PRENOČIŠČE: SOBA V ZELJARSKI ULICI.

Ko se je ustanovilo emigrantsko in potporno društvo »Tabor« meseca aprila 1931., si je med drugim nadelo težko nalogo, ki je bila tudi najvažnejša, da pomaga našim bezdomcem, predvsem s prenočiščem. Ni treba posebej omeniti, da je bila proti temu predlogu velik odpor. Misel je bila zaradi denarnih razmer sile težavna. Toda potreba je kričala po najnižji resitvi in misel je končno prodrla. V hudi zimi leta 1931–32 je društvo najelo veliko sobo v Koleziji v Zeljarski ulici, katero so preuredili v zasilno prenočišče. V ta prostor se postavili vsega 11 postelj. V sili jih je spalo več, kakor je bilo postelj. To je bil začetek. Dober začetek.

MISEL NA NOVO STAVBO ZA PRENOČIŠČE.

Toda kaj kmalu so uvideli, da teh 11 ležišč nikakor ne zadostuje. Pomoči potrebnih je bilo na desetine in desetine. Meja je bruhala vedno nove ljudi. Sočiljalna akcija se je v 1. 1932. zelo povečala in razširila svoj delokrog. Misiliti je bilo treba tedaj na nekaj obsežnejšega, na stavbo, na večje prenočišče, ki bi zadostovalo za najbednejše. Tudi to ni šlo gladko. Osnova se je odbor, razposlala vabila, ki sta je jih podpisala poleg predsednik pokojninskega zavoda V. Vrtovec in tajnik TOI dr. I. Pless, vsem podjetnikom. Podjetniki so se enodušno odzvali in se obvezali, da bodo brezplačno prispevali za bodočo stavbo. Društvo je tako prišlo do večje količine materiala: cementa, opeke, gradbenega lesa, tramov itd. Prva denarna podlaga je bila dana s proslavo jubileja gg. Maše Gromove in I. Sancina, ki je prinesla nad 10.000 Din čistega dobička, ki je bil namenjen za bodočo stavbo. Za zgradbo prenočišča je društvo kupilo na Viču pri Ljubljani na Cesti na Brdo parcele obsegajočo 850 km² za 18.000 Din. Vsega seveda niso mogli nabrat z nabiralno akcijo. Zato je bilo potrebno, da se pokrene akcija, da se nabavi najpotrebnije opremo kakor ormare, stolice, mize, postelje, odeje posteljino itd. Društvo je razpisalo v ta namen notranje posojilo v znesku 10.000 Din, ki je bilo pokrito nekaj čez 9.000. V tej zvezi je društvo dobilo še 10.000. S tem denarjem so nabavili ves potreben material, kar ga je še primanjkovalo. Društvo je prispevalo 7.000 Din za zemljišče. Stavbenik E. Tomažič je prevzel vodstvo na stavbi. Njemu gre tudi zahvala za preureditev prenočišča v Zeljarski ulici. Posodil je tudi vse potrebno orodje.

GRADITEV STAVBE.

Tako se je delo pričelo z velikim elanom in navdušenjem jeseni 1932. Z vso

bila stavba pokrita že vkonec novembra. Z božičem bodo tudi notranja dela končana. Zunanji omet pa bo prihajen za spomlad. Prav tako bodo spomladi pregradili spalnicu v pritličju, da bodo s tem dobili prostor za kopalcino in jedilnico. Izvršena bodo pri tem še druga manjša dela kot stopnice, stranišče itd. Z novimi prostori se je pridobilo tako mesta za 40 postelj. Skupna kapaciteta bo torej nad 80 postelj. Ce bo naval takšen kakor je bil letos, bo spalo tudi 110 do 120 ljudi. Sedaj zgleda stavba vsa drugačna. Dozidava ji je dala res nekaj velikega in obsežnega v primeri s prejšnjo pritično zgradbo. To se opazi tudi na sliki. Ce se ozremo nazaj na prenočišče v Zeljarski ulici, da moramo reči je storjen res velik napredok. V štirih letih se je maksimalna kapaciteta kar podsesterila!

KUHINJA.

V delovni dobi v zimi 1932–33. je delovala tudi kuhinja, ki je dajala skromno hrano prenočevalcem-delavcem. Ni pa poslovala redno, ker ni bila kuhrska služba in nabava hrane zadostno organizirana. Ce so kaj dobili so skuhal, drugače pa nič. Bolj redno je poslovala vsako zimo, kar je pač umevno. Ce poletje se že kako pretolče in je tudi dosti sadja in zelenjave. Po zimi pa je treba kaj gorkega za želodec. V zimi 1933–34. je kuhinja delovala redno in hrane so bili deležni vsi, ki so bili na prenočišču. Kuharji so seveda stanovalci sami. Preje je bila kuhinja v kleti in je bil ta prostor seveda neprikladen. Sedaj pa je dobila svoj definitiven prostor v pritličju. Potrebitno hrano zbira nabiralna akcija, ki ni razširjena samo v mestu, ampak tudi na deželi.

RACIONALIZIRANI VRT.

Ob stavbi so stanovalci zravnali teren, napravili podporni zid, prekopali in napravili lep vrt, ki obsega okrog 500 m². Vanj so posadili tudi presej sadnega drevja. Za kuhinjo je ta vrt kakor nalašč. Tako pridelajo vso potrebitno zelenjavo, ki bi jo moral druge kupiti. Krompir, fižol, zelje, paradižnike, mnogo radiča in druge dobrote pridelujejo po najbolj racionalnih metodah. Vsak prostorček je do popolnosti izrabljen. Pri tem ne smemo pozabiti na pridne vrtnarje, ki mu gre večji del zahvale za pridelke na vrtu. Vodovoda še ni. Zato so stanovalci popolnoma sama izkopali 13 m globok vodnjak, ki ima vedno obito dobre pitne vode. Tudi marsikatera cvetica razveseluje spomladis in poleti stanovalca.

DARUJTE ZA KNJIŽNICO NA PRENOČIŠČU!

Sedaj, ko je več prostora, so začeli misliti tudi na duševno hrano. Preje seveda tega ni bilo mogoče in treba se je bilo zadovoliti s skromnim ležiščem. Za bodočo čitalnico misli društvo nabrali dovolj knjig od dobrih ljudi. V prisiljenem prostem času bi si stanovalci krajšali čas s čitanjem. Poleg tega pa bi služila knjižnica tudi za višje namene, kakor je zabava. Z dobro knjigo bi dobili brezposelnih stanovalci tudi nekaj izobrazbe in drugega potrebnega znanja, ki jim bo v življenju nad vse korisno. Vsak lahko uvidi kako velikega pomena je knjižnica na prenočišču. Društvo samo ne more zadostiti tej potrebi, ker nima sredstev za nabavo že itak dragih knjig. Zato naprosto vse, ki imajo doma odrabljene ali kako drugače nerabne knjige, ki bi prišle v poštev za knjižnico, da bi jih odstopili društvi. Gotovo ne bo ta poziv ostale brez odziva, kakor niso tudi ostale brez odziva prošnje za material in denarne podpore. Društvo se že v naprej vsem bodočim darovateljem najtopleje zahvaljuje.

PRENOČNINE IN DRUGE STATISTIKE

Notranja oprema je slaba in nezdostna. Društvo ne razpolaga z denarjem in je zato ne more nabaviti. Upati je, da se bodo našla dobra srca, ki bodo pripomogla, da bo tudi v tem oziru storjeno vse potrebno.

Na prenočišču ni bil še nihče odklenjen. Za vsakega se je dobil prostor, čeprav skromen in tesen. V poletnem času kuhinje ne funkcioniра ali pa samo v skrčeni obliki. Tembolj je pomemona za jesen in zimo. V mesecih od novembra do aprila deluje s polno paro. V teh mesecih je bilo v sezoni 1933–34. izdanih nič manj kakor 10.000 porcij kosil in večerij. Vsak lahko razvidi veliko delavnost tega »obrata« in njegovo važno funkcijo, ki jo v polni meri vrši. Koliko brezposelnih želodcev je bilo nasičenih, čeprav s skromnimi sredstvi! Število prenočnin je bilo v tej poslovni dobi (33–34.) še večje in je znalo čez 10.000. Razvidno je, da niso vse prejemali hrane. Mnogi jo dobivajo na en ali drugi način v mestu in prihajajo le spät na prenočišče. Glavni problem je še zmerom kod položiti glavo. V naslednjem letu se je delovanje še veliko

bolj povečalo. V mesecih od novembra 1934 do aprila 1935 je bilo izdanih preko 14.000 kosil in večerij. Prenočnin pa je bilo v tej dobi preko 13.000. To se za takso privatno iniciativo res lepe številke. V dobi od 1. maja t. l. pa do 30. novembra je bilo izdanih nad 8.000 porcij hrane. To gre predvsem na račun »Abesincev«, ker drugače kuhinja ne bi poslovala čez poletje. V zadnjih mesecih je bil uveden še zajtrk.

Materjala je bilo do decembra t. l. zbranega za cedno svotico 30.000 Din. To so prispevali, kot smo že omenili stavbeniki, lesni trgovci in drugi.

Moramo reči, da je nabiralna akcija uspela nad vsako pričakovanje. Nihče ni mislil, da bodo prošnje v tolki meri uslušane. Kljub dobrim srecem ni še vse dogotovljeno. Ostalo je še precej dela za ureditev. Za to bi bila potrebna investicija najmanj 60.000 Din za popolno opremo. V tem je všteta tudi dozidava stopnišča, notranja oprema itd.

Tri leta zaporedoma so bile prirejene božičnice, seveda bolj skromne, da so se ti trpili vsaj na sveti večer spomnili na lepe čase doma. Povabljenih je bilo ponavadi okrog 100, prišlo pa jih je več, enkrat celo 148.

DRUGE SKRBI

Poleg vsega tega skrbi društvo za drugo plat socialnega vprašanja. Izdaja in preskrbuje prošnje vseh vrst, dovojjenja za bivanje, za zaposlitev itd. Ce le more preskrbi tudi službo, kar je bolj težavno, zbirka in deli podpore. Te se dajajo predvsem družinam. Na prenočišču je treba skrbeti tudi za bolnike. Dve sobici v prvem nadstropju bodo namenjene za bolnišnico. Večkrat pridejo na prenočišče delavci, da tam ozdravijo, ker bi jih prava bolnišnica preveliko stala. V sili so bile izvršene tukaj celo operacije. Predno pa pridejo v to domačo bolnico, morajo bolniki prinesi potrdilo, da so se dali razkužiti. Drugače se jih ne sprejme; treba je pač skrbeti čim bolj za higijeno. Včasih, ce je kaj hujšega je treba poslati bolnike v javno bolnico.

Tudi elektrike še ni na stavbi. Za se da v sili so bile izvršene tukaj celo operacije. Predno pa pridejo v to domačo bolnico, morajo bolniki prinesi potrdilo, da so se dali razkužiti. Drugače se jih ne sprejme; treba je pač skrbeti čim bolj za higijeno. Včasih, ce je kaj hujšega je treba poslati bolnike v javno bolnico.

NAMEN JE DOSEŽEN

Klub vsej rezervi in skepticnosti v začetku akcije, je uspeh popoln. Prenočišče deluje že peto leto. S skromnimi sredstvi je društvo počasi a sigurno sedalo lastno stavbo in jo bo v bodočem izpopolnilo in popravilo. Gotovo v današnjih prilikah ne bo postala nikoli veličastna stavba. Tega namena niti nima. Postala pa bo v kolikor ni že skromen dom za vse tiste, ki prihajajo sem in se nimajo kam obrniti. Tu bodo našli vsaj za nekaj časa kotiček pod streho in tudi hrano. S tem je doseženo in rešeno v neki meri vprašanje najrevnejših. S tem je namen tudi dosežen.

Skupno delo in življenje brezdomcev vyzgaja disciplinirano in duh odgovornosti. Ti člani so društvu vedno hvaležni in so tudi najvestnejši. Redno obiskujejo predavanja in so dobri pevci. Razviden je iz tega velik vzgojen moment prenočišča.

Zlahko lahko trdimo, da bi se v tem pogledu dalo narediti še mnogo več, ce bi bilo vse delo na to koncentrirano. Vprašanje naših brezposelnih bi se dalo rešiti se v večji meri.

DRUŠTVO SE ZAHVALUJE

Premalo imamo tu prostoro, da b. navedli imena vseh dobrotnikov, ki so z denarjem, blagom, perilom, materijalom itd, pa tudi z dobro besedo pomagali ustanoviti tega doma. Nihče številno presega stotine. V tej humanitarni akciji so vsi od duhovnikov, učiteljev, do trgovcev in stavbenikov kar tekmovali, da pomagajo našim bednim rokama. Ne smemo pozabiti še siromašnejših slojev, ki so razmeroma darovali zelo veliko. Kljub vsej krizi, ki je omrežila pred vsem gospodarstvo, se je pokazalo, da so domačini spoznali vso tragedijo naših rojakov, in da so jim po svojih močeh hitro priskočili na pomoč. Društvo, kakor tudi stanovalci na prenočišču se najtoplejše zahvaljuje vsem in za vse ter bodo svoje dobrotnike ohranili v trajnem hvaležnem spominu.

(Agis)

U FOND „ISTRE“

Krebelj Marija, Maribor din 7.—
Tomšič Janko, Petka
Požarevac " 10.—
U prošlom broju objavljeno " 37.992,10

Ukupno din 39.009,10
Naša povjerenica za Ameriku g. Mary Vidović poslala nam je 2 dolara kao pretplatu za: Louis Cop, 23–60 Goodrich St. Astoria, Long Island, N. Y. — dollar 1, i Donko Curac, 225 Clinton St., Hoboken, N. J. dollar 1.
Našo povjerenici najtoplje zahvaljuje ma.

Pažnja čitateljima!

Ovom novogodišnjem broju smo priložili čekovne uplatnice. Molimo sve preplatnike da nam doznaće preplatu. Dužnike za prošlu godinu upozoravamo da smo u 1936. te ih molimo da poravnaju zaostali dug.

Pretplatnike koji imaju uredjenu preplatu za 1935 god. molimo da nam pošalju barem jedan dio preplate za ovu godinu.

Nikada nije ovaj list bio potrebniji nego sada. Na vidiku su važni događaji. U tim dogadjajima će veliku ulogu igrati naš zavičaj i naš narod dolje, a i mi u emigraciji ćemo imati novih dužnosti.

List »Istra« koji je do sada vrlo časno ulogu informativnog i ideološkog glasila Julijske Krajine i emigracije, imat će u ovogodišnjoj nastaloj situaciji da svedla nove zadatke.

Omogućite tom listu njegov rad urednim šiljanjem preplate. Pravovremeno plaćanje preplate ima duplu vrijednost.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

JEDNA KNJIGA ISTRE

JADRANSKI KOLEDAR 1936 — IZDANJE KONZORCIJA LISTA „ISTR“ — CIJENA 10 DINARA

Zagrebačke »Novosti« od 15. o. m. donosaju slijedeći prikaz našeg kaledara.

U Zagrebu izdaje Savez jugoslovenskih emigranata iz Julijske Krajine svoj tjednik »Istra«. Ona odlično uređena vrši jednu nacionalnu i kulturnu misiju s dostojećim i srdačnošću, koja impone. Poznajući prilike našega naroda u Julijskoj Krajini mi smo blizu da strahujemo, e da onda iskorijeniti, preplaviti, pretopiti i udušiti. Pa ipak vjerujemo, da uvjereni smo, da neće. Mi imamo jasno svjedočanstvo, da onda u našoj Istri, u našim seoskim kućicama, u ribarskim potlešićama, na poljima i u crkvama, živi naš narod svojim životom čuvajući svoj bitak u skromnoj tišini za bolja vremena.

Konzorcijuski list »Istra« izdao je i za narednu 1936 god. svoj Jadranski kaledar. Uredili su ga ponovo i birano Tone Peruško i Joško Žiberna. Mirno duše i bez neškravnosti mogli su ga nazvati »Istarski almanah«. Tu su sabrani radovi istarskih pjesnika, novelista i naučnih radnika, ili u koliko su takvi radovi neistrana oni obrazuju istarske prilike. Pjesma Vere Krasnjeve »Svetogorskog Mariji« podsjeća na molitvu Julija Slowackoga »Sluchaj nas Matku Božu«. Sest stotina usta zaziva Majku Božiju i umjesto svećanih barijaka prinosi joj okove svoje, »Dvi Beside« Mate Balote divna je himna kamenom krstu, na kojem su se jedinom još sačuvale »dvi beside po našu«: Sveti Poslanje. Vedri Drago Gervais ima nekoliko pjesama, nekoliko svježih pejsaža i elegičnu »Nonu Marjanku« pored »Plijanca«, koji ankreontskim bećarukom unosi svjetlu disanu u svoje sjetno društvo. »Marija Devica« Ante Dukića, Tolstojevska priča o čistoj radnici, koja pregara i radi i ne pita »miti« i izbačena iz kuće, smrzava se na groblju, a nad njom se raspljava »lepi mici tice ki sam Isuski je bil«. Rikard Katalinić ušao je u ovaj almanah sa prigodnim pjesnicama. »Prvim slavenskim prosvjetiteljima sv. Cirilu i Metodu i »Dobrom pastiru Jurju Dobrili«, patriotskom »Mrtvoj Majci«. »Primorska popevka« na narodni motiv ima svu svježinu i naivnost pješke pjesme. Neobjavljene pjesme pok. slovenskog pjesnika Srećka Kosovela, koji je pjevao bol i tešku sudbinu kraškoga svoga kraja izlaze su u ovom almanahu. Pjesnik je to iskrenog osjećaja i velikog talenta i nesumnjivo će ući u prve redove moderne slovenske poezije.

Viktor Car Emin napisao je »Stari put« nostalgičnu reminiscencu na staru cestu, koja se penje u gorsku samoču kao da bježi od buke novoga rimskog puta. »Naš stari Dalibor« bolna uspomena na pjesnikov dom, koji nije više njegov.

»Na piro moje sestre« jedan prikaz seoske svadbe od Mihe Krvavca isječak je iz narodnog života sa živim crtežima svatovskih običaja koji nose tipično osebitne herojsko-epske narodne običaje.

Charles Loiseau napisao je za »Jadranski kaledar« »De Quarnero à la Mer Rouge« jednu političku studiju. Niko Bartulović raspravlja o »Nedjeljivosti Jadranskog problema«. Lujo Vojnović piše historijsko-političku studiju »Oko Istre«. Ivan Grahov i »Pogledu na manjinsko gibanje« iznosi problem naše narodne manjine u Italiji kritikujući dosadašnji rad predstavnika manjina i tretiranje tog pitanja sa strane međunarodnih faktora. Nontas Arkadis raspravlja o »Internacionalnom problemu Dodekanesa«, a Josip Vuga iznosi kulturni kontakt između Sjevernih i Južnih Slavena u Srednjem vijeku.

»O Istranu Fra Baldu Luptenini« piše interesantnu raspravu Mirk Breyer. Fra Baldo je predstavnik onoga našega soja, od kojega je narodna pjesma stvorila tip Starca Vujadina, Neslomiv, karakteran vojuje fra Baldo i u tamnici za čistoču vjere i za slovo Sv. Pisma. Pored svoga nečaka slavnoga Matije Vlačića-Frankovića i fra Balda spada među istarske reformatore, koji je poput Savonarole za svoje uvjere nje umro po presudi sv. inkvizicije.

»O čakavskom naglasu« raspravlja Ante Dukić i tako upotpunjuje naučno upoznavanje toga naštarijeg hrvatskog dijalekta. Dr. Fran Ilešić iznosi historiju imena Istre, a Ernest Radetić spasava od zaboravi narodnu istarsku nošnju. Joško Žiberna piše o prirodnom bogatstvu Istre, a Pero Trepov o revolucionarnoj akciji jugoslovenskih mornara u Šibeniku 1917-18. Lavo Cermelj prilaže raspravu o periodič-

* * *

»Bojevnik« piše:

V Zagrebu je izšel tako zvani »Jadranski kaledar« zelo bogato vsebino. Z leposlovnimi prispevki so zastopani tudi nekateri naši književniki, kakor Ivo Grahor, Bogomir Magajna, pak. Srećko Kosovel in Ivan Pregelj. Opozorjamо tudi na prispevke ostalih sotrudnikov, kakor na »Nedjeljivost jadranskega problema« Nika Bartulovića, »Zemaljsko prirodno bogatstvo naše zemlje« Jožka Žiberna. O naših periodnih publikacijah v Julijski Krajini v povojni dobi, Lava Čermelja itd. Jadranski kaledar je izšel sedaj že drugič. Uredila sta ga Tone Peruško in Joško Žiberna. Da je kaledar tudi lepo ilustriran, je samo obsebi razumljivo. Po vsem tem pričakujemo, da se bo Jadranski kaledar uveljavil ter osomo mogli drugo leto poročati še o mnogo bogatejši njegovi opremi.

PRIKAZ »JADRANSKOG KOLEDARA« U AMERICKOJ STAMPI.

List »Jugoslaven« (The Jugoslav) koji izlazi u Detroitu, Mich. donaša u broju od 5 decembra ljepe prikazi »Jadranskog kaledara«. Spominje skoro sve saradnike i podvlači da je to zapravo almanah Slovenaca i Hrvata iz Julijske Krajine.

»Islamski svijet« iz Sarajeva je takođe prikazao na sličan način naš kaledar.

ČLANAK O ISTARSKIM NARODNIM OBICAJIMA.

U božićnjem broju »Jutarnjeg Lista« izašao je članak o istarskim narodnim običajima prigodom svadbe. Članak je radjen po Mihu Krvavcu »Na piro moje sestre« (Jadranski kalendar 1936) što je u članku i istaknuto.

JOŠ JEDAN ČLANAK IZ KALENDAR

U »OBZORU«.

Novogodišnji zagrebački »Obzor« prenosi u podlistku članak Ernesta Radetića o istarskoj narodnoj nošnji koji je izašao u »Jadranskom kalendaru« za 1936 godinu. I u tom prikazu je napomenuto odakle je članak uzet.

PAŽNJA NAŠIM ČITATELJIMA U AMERICI.

Naši kaledari, veliki »Jadranski kaledar« i mali džepni kaledar »Soča« za 1936 god. nalaze se u prodaji kod naše saradnici:

Mary Vidošić
241a Palisade Ave.
Union City, N. J.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

Poziv na glavnu skupštinu društva »Gorjan-Bazovica« u Sarajevu

Redovita god. skupština održati će se u Saraju dne 5. januara 1936 godine u 10 sati prije podne u prostorijama gostionice »BRAC« kod Apolo Kina u Mis Irbi ulici br. 17 sa slijedećim dnevnim redom:

- 1) Pozdrav predsjednika
- 2) Izvještaj tajnika, blagajnika i predsjednika socijalnog odsjeka
- 3) Izvještaj nadzornog odbora i podjeljivanje apsolutora
- 4) Promjena pravila
- 5) Određivanje visine članarine za 1936 godinu
- 6) Izbor novoga odbora
- 7) Eventualije.

ODBOR

Narodno-obrambna prireditev u Kranju

V nedjelju dne 15. decembra 1935. je priredil Modrušni odbor matinego narodno-obrambnoga značaja. Za dojstvo, da je prireditev organizirala modrušni odbor kaže, da je ona bila splošna značaja, priređena s sodelovanjem in v imenu različnih društava. In res je bil spored te prireditve zelo pester. Otvoritveno in pozdravno besedoje je imel g. ravnatelj tujskej gimnazije dr. Simon Dolar, iakož za njim je možki zbor našoga društva započeo istarski himno »Predobri Bože«, na to je predaval tov. dr. Branko Verčon o manjinskom vprašanju v mednarodni politiki zlasti z ozirom na sedanje prilike. Način o njegovem predavanju in pa zamisli predavanja samega je bila tako srećno izabrana, da si je predavatelj na mab prihodil simpatično polno dvorane, ki je z vestno pozornostjo sledila njegovim jasnim izvajanjem govoru na poznavanje manjinskih vprašanja mnogo pridobila. Le škoda, da je bil tov. predavatelju dan tako kratek čas na razpolaganju in da svoje zamisli ni mogel niti popolnoma razviti kaj še, da bi je bil razložil.

Takož za njim je nastopil možki zbor Prosvetnega društva v Kranju in pod vodstvom g. Gimernama započel dvoje gorjalkovih narodnih pesmi in sicer »Pisemce« v priredbi Fr. Marolt in »Je pa davi« v priredbi E. Adamčića. Med drugo posmijo je postal g. povodnik naenkrat slab in moral je zapustiti odbor. Pa se pcvci s popolno disciplino in točnostjo kar sami odpreli že začeto pesme do konca.

Nato pa sta rojaka gdje, Iglješova in g. Janovskej iz Ljubljane započela solosepe. Gdje, Iglješeva, ki je že prej objavila in stavila na program arajo iz operi »Manon«, je dodala še Zajčev kompozicijo Angeoska suza G. Janovskej pa je zapel Valentino pesem iz operi Faust.

Za solisti je možani zbor Sokolskega društva v Kranju zapel dve koroski narodni in sicer »Gorčar i zar« in »Pojdam v ruta«. Prijetno note je Sokolski zbor prinesel v celotno prireditev, ker je bil edini možani zbor, ki je nastopil.

Možki zbor našoga društva »Sloga« je za tem izvajal prvič kompozicijo tov. učitelja Frana Lašića iz Kranja »Pesem emigrantov« na besedilo

Alberta Štruka.

Za zaključek pa so vsi trije možki zbori združeni odpreli »Buči morje Adrijansko«.

Emigranti, kar nas udruženici v društvu »Sloga« čutimo dolžnost, da se javno zahvalimo vsem, ki so na katerikoli način pripomogli, da je tako lepo izpadla ta prireditev, posvečena tistim zemljem in tistim ljudem, ki smo jih moralni zapustiti. Prireditev je gotovo doprinela naši stvari nov uspeh. Zlasti so moramo zahvaliti g. dr. Simoni Dolariju, ki je bil početnik zamisli in že omenjenim društvom, ki so radevalje sodelovala. Upamo, da nas bo čas vedno našel enako složne, kadar bo stavljeno pred nas vprašanje našo bodočnosti.

»SLOGA«.

Odlažen je predsjednik g. Fajgelj svako dobro na njegovem novom službenem mestu.

Božićnica »Istra« u Splitu

Emigrantsko udruženje »Istra« u Splitu priredilo je na Božić, na materijalnu pomoć Jugoslavenske Matice i Sokolskog društva, za nezaposenle i siromašne emigrante, nastanjene u Splitu, Božićnicu, na kojoj je uzelio udjela potonestak oseb. Udržanje je pri tome rukovodilo misač, da ovim našim boskućicima barem na dan večne živeće namirnice te odjeću i obuću. Tako je ženska sekcija Jugoslavenske Matice i ovom prijedelom zasvrgodila svoju veliku aktinost na pojlu dobrotnosti.

ZANIMIVO PREDAVANJE V DRUŠTVU »TABOR« V LJUBLJANI

V četrtek dne 28. novembra je imelo društvo »Tabor« lepo predavanje, ki je bilo posvečeno našemu velikemu geniju in socialnemu vzgojitelju dr. Janezu Ev. Kreku, ki bi na ta dan dopolnil 70. let življenja.

O njem nam je govoril njegov dobruičenec in najboljši poznavalec njegove osebnosti, prosvetni inspektor prof. Ivan Dolenc, tehn. členovnik. Odlažen je predsjednik prireditelj g. Fajgelj svako dobro na njegovem novom službenem mestu.

Način način naši sestrani vladarji, ki je v času svetovne vojne, ko so naši sestrani benci pribegli iz ožrega vojnega ozemlja Primorske vti izmučeni v Ljubljano, nudili v tistih težkih trenutkih našim primorskim bratom prvo zatočišče in prehrano ter jim tudi nadalje posvetili vso svoji skrb in zništva uresničil.

G. Predavatelj nas je tudi spomnil na oni svetli moment dr. Kreka, ki je v času svetovne vojne, ko so naši sestrani benci pribegli iz ožrega vojnega ozemlja Primorske vti izmučeni v Ljubljano, nudili v tistih težkih trenutkih našim primorskim bratom prvo zatočišče in prehrano ter jim tudi nadalje posvetili vso svoji skrb in zništva uresničil.

Za svoja izvajanja ki jim je z zanimanjem sledilo veliko število poslušalcev — bilo jih je nad sto — je g. predavatelj željal aplavz, v nad, da bi se g. inspektor kaj kmalu pojavit v naši sredi. (Agis)

IVO BRNČIĆ U SLOVENSKIM REVIJAMA

Naš mladi literata i književni kritik Ivo Brnčić, rodom iz Kastavštine, več nekoliko godina aktivno in uspešno djeli u in piše v raznimi slovenskim revijama. Tako je u posljednjem broju »Ljubljanskog zvona« izašao na uvodnem mestu prvi dio studije »Razgledi v prozici«. Ljubljansko »Jutro« piše opširno i povalno tim povodom o Brnčiću i na jednom mestu kaže: »... Ivo Brnčić se je s svojimi kritikami in esesi povzpela na vodilno mesto med kritike mlađe generacije...«

NARUČUJTE NAŠE KALENDARE ZA 1936

Ni jedne emigrantske kuće ne bi smjelo da bude bez našeg »Jadranskog kaledara«. Ni jedan emigrant ne bi smio da bude bez džepnog kaledara »Soča«.

U velikom kaledar nači ćeće zanimljivog i dobrog štiva, a u malom džepnom nači ćeće sve podatke koji va m mogu svakog časa zatrebat.

VELIKI JADRANSKI KOLEDAR

stoje 10. — Din bez poistarne, a džepni »SOČA« 8. — Din. Ko naruči oba kaledara dobiva ih za 18. — Din franko.

Srite naše kaledare medju domaće stanovništvo, jer time podupirete našu štampu i šrite poznavanje naše zemlje i našega naroda u fašističkom rostvu.

Cim više ljudi buđe poznavalo nas i naš problem, tim više prijatelja stiče svaki emigrant i cijelokupni naš narod u Julijskoj Krajini!

Našim MUŠTERIJAMA!

Ostali smo vjerni svome obeća-
nju da ćemo onicavati Vaše po-
vjerenje koje smo uživali

VAŠE POVJERENJE

cjenimo više nego sve ostale u-
dobnosti koje nam današnji duh
vremena pruža; to povjerenje

ZA NAS JE PONOS

i zato ćemo i nadalje raditi na
tome da Vas obujemo još bolje,
savršenije i još jeftinije

NAŠIM RADOM

želimo da koristimo našoj mu-
steriji, našim saradnicima i po-
slovnim prijateljima, jednom
rječju, želimo da

SLUŽIMO NARODU

*Sretna nova
GODINA!*

Istro